Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302 Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036 УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XC. Ч. 216. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 12-го ЛИСТОПАДА 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, NOVEMBER 12, 1983 No. 216. VOL. XC.

Окружний Комітет УНС в Рочестері відбуде організаційні наради

Джерзі Сиҭі, Н.Дж. — З Організаційного Відділу УНСоюзу інформують, що в неділю, 20-го листопада ц.р., заходом Окружного Комітету Відділів УНСоюзу Округи Рочестер відбудуться організаційні наради в залі Українського Народного Дому, при 831 Джозеф авеню. Початок нарад призначено на 3-тю годину по полудні.

Округу, яка об'єднує 11 відділів, які разом нараховують понад 1,700 членів, очолює головний радний Володимир Гавриляк, а почесним головою Округи є Константин Шевчук. Головним промовцем під час нарад буде головний предсідник УНС д-р Іван Флис.

До участи в нарадах запрошені всі члени відділів Округи. Також і всі ті, які плянують купити забезпечення УНСоюзу є запрошені до участи в нарадах. Під час нарад будуть заторкнені загальні справи цілости Союзу. Також голова Округи В. Гавриляк буде інформувати про завдання Комітету на останні місяці року. Найважливішою справою до вирішення є схвалення пляну праці для виконання цьогорічної квоти Округи на 100%. Квота становить 90 членів. По кінець жовтня ц.р. Округа вже мала придбаних 63 члени і це є запевненням, що не буде тяжко придбати ще 27 членів на протязі листопада і грудня. Допомогою в тому буде термінове забезпечення, на яке знижено ціни від 1-го жовтня, а також в тому самому часі введено нові дуже дешеві грамоти акцидентового забезпечення в ціні 6.50 доляра річної вкладки за 5,000-10,000 долярів забезпечення.

В Чикаґо відзначать 50-річчя „Українського Тижневика"

Чикаґо, Ілл. — Тут в приміщенні українського ресторану Ґалана, при 2212 Вест Чикаґо авеню, відбудеться в суботу, 19-го листопада ц.р., заходами місцевих Відділів УНСоюзу відзначення 50-річчя „Українського Тижневика".

В центрі святкувань буде доповідь одної із редакторів „Українського Тижневика" Марти Коломиєць на тему „'Український Тежневик' вчора, сьогоді і завтра". Після доповіді буде висвітлений фільм Славка Новицького „За стерном долі". Початок доповіді о год. 5:30 по полудні.

Після програми — перекуска і дружні розмови. Вступ 5 долярів, а для студентів безплатно. Замовлення на місця при столиках приймаються телефонічно кожного дня після 6-ої вечора на число (312) 823-2064.

КОМІСІЯ СЕНАТУ ПРИЙНЯЛА РЕЗОЛЮЦІЮ В СПРАВІ ГОЛОДУ

Вашінгтон. — Український Американський Кокус інформує, що Комісія закордонних зв'язків в Сенаті прийняла резолюцію ч. 70 для вшанування пам'яті жертв Великого голоду в Україні. Резолюція що її вніс в дні 29-го вересня ц.р. сенатор Ернест Голлінґс, а піддержав П.Т.Доменічі, має понад 60 коспонзорів.

Комісія закордонних зв'язків передала цю резолюцію до розгляду цілого Сенату, який має закінчити біжучу сесію.

Тому УАК підкреслює важливість дальших коспонзорів цієї резолюції, яких можуть здобути американські українці своїм натиском на сенаторів округ, в яких вони живуть. Зокрема треба підтримки сенаторів Каліфорнії, Коннектикат, Фльориди, Мериленду, Массачусетс, Висконсин, Арізони, Пеннсильванії, Ню Йорку, Мишиґену, Делаверу, Огайо і Ровд Айленду.

УАК інформує, що можна телефонувати до окремих сенаторів через їхні бюра в поодиноких стейтах, а коли телефонують безпосередньо до Вашінгтону треба вживати число (212) 224-3121. Тоді треба просити сполучення з бюром сенатора, якого бажають осягнути.

Як відомо, згадана резолюція ч. 70 закликає Президента проголосити 28-го травня 1984 року Днем пошанування пам'яті жертв голоду в Україні в 1932-33 роках, а також звернутися до уряду СССР з вимогою скасувати обмеження на висилку пакунків до СССР приватними особами з-за кордону.

Голова Комісії, сен. Чарлз Персі, сказав, що Державний департамент ставиться прихильно до обидвох аспектів резолюції.

В. Квас переобраний

Керґонксон, Н. Й. — Володимир Квас, головний радний УНСоюзу і колишній довголітній управитель Союзівки, був переобраний на члена леґіслятури повіту Алстер у виборах 8-го листопада ц.р.

Перевибором В. Квас започатковує свою третю каденцію в законодавчому органі повіту Алстер. Він є членом кількох ключевих комісій та причинився своєю ініціятивою до введення нових і поліпшення існуючих програм.

В. Квас

Кандидуюча від Республіканської партії, В. Квас отримав більше голосів, як у попередніх виборах — 2,251 і в цій категорії був третім на листі кандидатів.

Демократи здобули ряд перемог у льокальних виборах

Вашінгтон. — Пресові агентства і кореспонденти інформують, що в льокальних виборах, які відбулися в З'єднаних Стейтах Америки у вівторок, 8-го листопада ц.р., демократи зуміли добитися значних перемог в багатьох стейтах і тим самим збільшити свій стан посідання в багатьох стейтових і міських урядах та леґіслятурах.

Філядельфійські виборці обрали перший раз в історії цього міста неґритянина Вілсона Ґуда на посадника. Ґуд отримав 387,266 голосів (55 відсотків), а його республіканський опонент Джан Іґен — 259,478 голосів, тобто 37 відсотків. Третій незалежний кандидат, Томас Ленард, здобув тільки 55,739 голосів, тобто 8 відсотків.

Ідучи шляхом Філядельфії, виборці в Шарлотт, Північна Каролайна, також обрали посадником неґритянина, колишнього радного 40-річного Гарві Ґентта, який переміг республіканського кандидата Еда Пікока. Ричард Гачер з Ґері, Індіяна якого дуже часто називають „деканом чорних посадників", легко переміг своїх опонентів і був переобраний на чергову чотирирічну каденцію.

В Кентакі пост губернатора здобула заступниця губернатора Марта Лейн Коллінс і є тепер одинокою жінкою-губернатором серед 50-ох губернаторів. Коллінс, 46-річна демократка, перемогла республіканця Джимма Баннінґа. Вона здобула 54 відсотки всіх голосів в стейті.

В Джорджії законодавець Джордж Дарден переміг Кетрин МекДоналд, дружину колишнього конґресмена Леррі МекДоналда, який загинув під час зістрілення совєтськими джетами південнокорейського пасажирського літака. К. МекДоналд отримала тільки 38,880 голосів (40,9 відсотка), а Дж. Дарден 56,167 голосів (59,1 відсотка).

В Міссісіпі демократ Билл Аллейн легко переміг республіканця Леона Бремлетта і став черговим губернатором цього стейту. У Балтиморі, Мд., посадник Вілліям Шефер переміг республіканського опонента Самюеля Кулотта, здобуваючи 93,5 відстока усіх голосів. Діяна Файнстін, дотеперішній посадник Сан Франсіско, легко перемогла своїх маловідомих опонентів.

Найголовнішою проблемою виборів в Ню Йорку, крім вибору декількох суддів і законодавців, була справа видатків понад одного більйона долярів на реконструкцію міста, а зглядно його підміських шляхів та мостів. Референдум перейшов в користь видатку .В Ню Джерзі демократи також збільшили число своїх членів в леґіслятурі і сенаті стейту, не зважаючи на те, що республіканці витратили чимало грошей на передвиборчу кампанію.

ЗЕМЛЕТРУС СЕРЕДНЬОЇ сили відбувся у вівторок, 8-го листопада, на південь від столиці Бельгії Брюсселю, який завдав деякої шкоди промисловому місту Льєж. Дві особи загинули, деяка кількість є поранених, багато будинків мають більші або менші пошкодження. Це найсильніший землетрус в Бельгії за останні 45 років, який відчувався також у Західній Німеччині в долині Руру, але поштовхи його були значно слабші і не заподіяли жадної шкоди.

ПРЕЗИДЕНТ РЕҐЕН ВІДБУВ РЯД ЗУСТРІЧІВ В ЯПОНІЇ

Токіо. — Президент Роналд Реґен прибув у середу вранці до Японії тією самою дорогою, якою летів південнокорейський літак, зістрілений совєтськими військовими винищувачами 1-го вересня цього року. В хмарну погоду і при надзвичайно посилених заходах безпеки Президент з дружиною Ненсі прибули на токійське летовище Ганеда.

Прибувши до японської столиці, президент Р. Реґен відразу приступив до переговорів з японськими високими офіційними особами. Після церемоніяльної зустрічі з імператором Японії Гірогіто, Президент зустрівся з прем'єр-міністром Ясугіро Накасоне, з яким обговорив питання торгівлі та проблеми оборони.

Головний дорадник Президента Едвин Міз сказав, що він надіється на „дуже корисні переговои". Перед від'їздом з Вашінгтону президент Р. Реґен вказував, що він постарається заохотити Японію посилити її військову здатність, не зважаючи на обмеження післявоєнної конституції Японії.

Японія витрачає менше одного відсотка свого бюджету на оборону в порівнянні з 6,6 відсотка американських витрат.

Але одночасно представники Адміністрації заявили, що в час, коли перед Накасоне загальні вибори наступного місяця „не буде відповідним моментом" занадто наполягати на збільшенні видатків на оборону.

Президент Р. Реґен пробув в Японії три дні, а відтак мав відлетіти до Південної Кореї.

Бої між прихильниками і противниками Арафата тривають

Тріполі, Ливан. — Вірні лідерові ПВО Ясірові Арафатові частини палестинських партизанів завзято оборонялися і відбили всі атаки підтриманих Сірією бунтівників з трьох сторін на останню базу-фортецю Арафата на північних околицях Тріполі.

Старання організувати припинення вогню робилися в Дамаску, Сирія, як представниками міських властей Тріполі, так і арабськими дипломатами. Єдиною їх метою було, як заявила одна офіційна особа, переконати Арафата та його оточення покинути цей район.

Арабські дипломати, включаючи делеґатів країн Перської затоки, висловили переконання, що воюючі палестинські фракції припинять вогонь, але покищо не видно познак такого оптимістичного погляду.

Вважають що підтримані Сірією палестинці погодяться на перемир'я, якщо Арафат покине Тріполі. Місцеві власті хочуть, щоб Арафат забрався з міста і тим самим врятував місто від знищення, а арабські дипломати бажають того самого, але в додатку ще й щоб врятувати самого Арафата і Палестинську Визвольну Організацію.

Сам Арафат, який є лідером організації, знову присягав боротися „до перемоги".

Уряд ЗСА закликав у середу, 9-го листопада, країни Близького Сходу допомогти припинити війну між ворогуючими фракціями ПВО навколо Тріполі. У своїй першій заяві про боротьбу в північному Ливані Державний департамент ствердив, що „ще раз народ Ливану став жертвою терору і знущань, на цей раз навколо Тріполі, з боку радикальної і жорстокої поведінки палестинських фракцій та тих, хто підтримує їх".

Заява Департаменту також говорить, про один мільйон долярів американської допомоги, виділеної Міжнародному Червоному Хрестові для відбудови міста Тріполі та околиць.

В АМЕРИЦІ

ПАЛАТА РЕПРЕЗЕНТАНТІВ схвалила законопроєкт про допомогу для закордонних країн у висоті 11,3 більйона долярів, який передбачає збільшення фінансової допомоги для Ізраїля і Єгипту і дещо обмежує допомогу, зокрема військову, для Ель Сальвадору. За законопроєктом голосувало 262 проти 150 конгресменів. В окремому додатку до законопроєкту говориться про знесення підтримки для Сирії, яка стала совєтським сателітом і експонатом совєтської політики на Близькому Сході та отримує велику допомогу зброєю від СССР. Найбільше з тієї допомоги скористає Ізраїль і Єгипет. Обидві держави отримають від ЗСА у цьому фіскальному році 315 мільйонів. Допомогу для Ель Сальвадору зменшено на 30 відсотків, хоч фактично ця держава потребує тепер якнайбільше допомоги, щоб встоятись у боротьбі з комуністичними партизанами, підтримуваними Кубою і Совєтським Союзом, — кажуть політичні спостерігачі.

ЗАХОПЛЕНА НА ҐРЕНАДІ американськими вояками совєтська і кубинська зброя, як також деякі секретні документи, будуть виставлені для оглядин на військовій летунській базі Ендрус біля Вашінгтону і її зможуть оглянути представники засобів масової інформації, особливо ті, які сумніваються чи сумнівалися в замірах СССР і Куби щодо Ґренади, військовики і зацікавлені особи. Уся захоплена на Ґренаді зброя і військовий виряд була перевезена до ЗСА в першу чергу для студійних цілей. „Виставка" включатиме малоколіброву зброю, амуніцію, машинові модерні кріси, легкі панцерні вози. Деякі роди зброї привезені були на Ґренаду з Північної Кореї.

ВИДАВЕЦЬ ПОРНОГРАФІЧНОГО журналу „Гастлер" Леррі Флинт знову попав в конфлікт з правосуддям. Поліція силою вивезла його із судової залі на візочку, до якого він прикутий від часу атентату на нього в 1978 році. Причиною поновного арешту Флинта була його брутальна поведінка в залі Верховного Суду і викрикування образливих слів на адресу суду. Крім того, він прибув на переслухання в підсорочці з порнографічним зображенням на грудях так, що навіть телекамери в коридорах суду мусіли застосувати дискретність, щоб показати його пізніше на телевізії під час передавання новинок. Флинт може бути покараний однорічною тюрмою і 5,000 долярами гривни за образу суду.

СТРАЙК 12,500 РОБІТНИКІВ автобусової компанії „Ґрейгавнд" продовжується не зважаючи на те, що речники компанії погрозили, що у випадку дальшого страйку компанія буде змушена розпочати процес звільнювання робітників і набору на працю нових, або проголосити банкрутство. Лідери профспілки закликають однак автобусних робітників відкинути вимогу компанії і боротися активно за свої права. Федеральна транспортна рада в цьому випадку підтримала компаніюу її заходах відновити транспорт автобусів для вигоди багатьох пасажирів. Деякі місцевості в ЗСА залежні виключно від транспорту „Ґрейгавнд" і невдоволення страйком серед населення зростає.

СЕНАТ ГОЛОСАМИ 47 до 46 схвалив законопроєкт про виділення відповідних фондів на продовження продукції нервного газу. Віцепрезидент Джордж Буш, який, як відомо, є предсідником Сенату, перерішив своїм голосом голосування в користь законопроєкту. З черги Сенат голосами 86 до 6 вирішив розпочати процедуру голосування над законопроєктом про оборонний бюджет в сумі 253 більйонів долярів, раніше схвалений Палатою Репрезентантів.

РОБЕРТ КЕННЕДІ мол., який перебуває тепер у невідомій клініці для наркоманів, мусітиме стати перед судом і відповісти на закиди, що він перевозив недозволену кількість наркотиків у своєму багажі. Оборонець Р. Кеннеді адвокат Джан Фіцджералд і прокуратор Рот Лефголц перевіряють тепер справу чи регабілітація Р. Кеннеді вже закінчена і чи він може стати перед судом. Максимальне покарання за перевіз наркотиків — два роки в'язниці і 2,000 долярів гривни.

НАУКОВИМ КОҐРЕСОМ І ПОСВЯЧЕННЯМ НОВОГО ДОМУ ВІДЗНАЧЕНО 110-РІЧЧЯ НТШ

Ню Йорк. — Тут у приміщеннях новозакупленого і відновленого дому Наукового Товариства ім. Шевченка в ЗСА відбулося в днях 4-6-го листопада ц.р. багате змістом відзначення 110-річчя тієї найстаршої української наукової установи.

В п'ятницю, 4-го листопада, о год. 7-ій увечері, Ювілейний науковий конґрес відкрив голова Ради Наукових Товариств ім. Шевченка і голова НТШA д-р Ярослав Падох, вітаючи зібраних і підкреслюючи з вдоволенням, що цю наукову Конференцію починає на твердому ґрунті нової власної будівлі. Він теж підкреслив, що НТШA продовжує гідно 110-річну мандрівку НТШ зі Львова через Европу аж тут на американську землю, зберігаючи славні традиції цієї наукової установи. Д-р Падох окремо сердечно привітав присутніх на залі канцлера Альбертського університету д-ра Петра Саварина з дружиною Ольгою, який репрезентував рівночасно Канадський Інститут Українських Студій.

Після привітальних слів голови НТШ провід Конференції перебрав голова Комісії Наукового Конгресу проф. Леонід Рудницький, який підкреслив, що успіх набуття престижевого дому в центрі Ню Йорку є заслугою наполегливої праці голови НТШA д-ра Я. Падоха.

В п'ятницю, згідно із запляновaною програмою, відбулися ще дві наукові сесії — літературознавча, присвячена бл. п. Михайлові Тершаківцеві, під проводом проф. Богдана Романенчука, де доповідачами були професори Альберт Кіпа, Євген Федоренко, Богдан Романенчук, Наталія Пазуняк і Богдан Чопик,та мовознавча сесія, якою головував проф. Василь Лев, а доповіді мали: В. Лев, проф Петро Одарченко, проф. Юрій Перфецький і Іван Дурбак.

В суботу, 5-го листопада, у ранніх годинах, переведено рівночасно чотири наукові сесії у залях нового приміщення. Історичну сесію очолював проф. Володимир Стойко, а доповідали: д-р Володимир Трембіцький, проф. Вікентій Шандор, проф .Богдан Цюцюра, Вячеслав Сенютович-Бережний, д-р Я. Падох і д-р Богдан Корчмарик. Філософічно-богословська сесія проходила під проводом проф .Василя Калиновича, а доповідали: проф. Василь Ленцик, о. д-р Мелетій Войнар і д-р Олександер Домбровський.

Третя рання сесія, математично-фізична, була присвячена бл. п. Олександрові Смакулі. Її предсідником був проф. Володимир Петришин, а доповіді виголосили: проф. Роман Андрушків, проф. Володимир Василакі, проф. Роман Воронка, проф. В. Петришин і проф. Роман Тарнавський.

Четверта сесія, хемічно-біологічно-медична, проходила під проводом д-ра Юрія Луцишина, а прелеґентами були: д-р Теодор В. Залуцький, д-р Юрій Луцишин, д-р Л.Л.Заїка, д-р Володимир Гординський і о. Степан Хрепта.

.В полудневих годинах суботнішнього дня учасники наукових сесій та представники українських громадських установ були свідками урочистого посвячення нововлаштованого дому НТШ в Ню Йорку, яке перевели Владика Митрополит УПЦ Мстислав, почесний член НТЩ, і єпископи Василь Лостен та Славомир Мікловш, гість з Югославії, в асисті пароха УКЦ св. Юра о. Патрикія Пащака. Після соборних молитов і посвячення усіх кімнат та бібліотеки, яка приміщена на третьому поверсі, Владики висловили свої привітання з нагоди 110-річчя НТШ та придбання того нового дому української науки. Владика Лостен підкреслив, що тепер коли проходить русифікація, головним завданням НТШ є розробляти історію України і мову та подавати правильні історичні інформації про Україну чужомовному читачеві. Владика Мстислав підкреслив, що завданням всіх українців є бути творчими Богові на славу,а Україні на пожиток; і це завдання стоїть постійно перед НТШ. З нагоди 110-річчя і цих пропам'ятних днів ювілею Митрополит передав до бібліотеки на руки проф. В. Лева видане ним ще у 1948 році у Вінніпеґу Святе Євангеліє з відповідною присвятою. Зворушливі бу-

(Закінчення на ст. 3)

ЩЕДРИЙ ЖЕРТВОДАВЕЦЬ

Ню Йорк. — Д-р Петро Моцюк, лікар-громадянин з Чикаґо, жертвував на Наукове Товариство ім. Шевченка 100,000 долярів. Заявив це на бенкеті в ході святкувань 110-річчя НТШ в суботу, 5-го листопада. Він репрезентував Українське Лікарське Товариство Північної Америки як його попередній голова. Д-р П. Моцюк прибув із Чикаґо на ювілейні святкування НТШ разом із своєю дочкою Андресю, доктором права, яка є членом престижевої адвокатської фірми у Чикаґо.

Щедрий дар д-ра Петра і Ольги Моцюків має застереження, що це буде окремий автономний фонд з власною 5-членною дирекцією, головою якої буде жертводавець, а його заступником буде голова НТШ Трьох дальших членів дирекції запросить її голова. Це буде фонд виключно на наукові цілі, отож не на цілі адміністрації, чи на ремонт новопридбаного дому.

Д-р П. Моцюк розпочав свої медичні студії у Львові, і одним з його професорів був д-р Роман Осінчук, дійсний член НТШ і голова Ювілейного комітету. Закінчив свої медичні студії д-р Моцюк в Ерлянґені в Німеччині і нострифікував їх в ЗСА, куди прибув у 1950 році. Тут продовжував розпочату ще в Німеччині спеціялізацію в рентґенології і працює, як дипломований радіолог, дослідник і практик у Чикаґо. За його головування на останніх Загальних зборах УЛТПА прийнято постанову, щоб УЛТПА стало членом-прихильником НТШ і щоби це зробили всі окремі члени УЛТПА.

Д-р Петро Моцюк

Д-р Петро Моцюк одружений із д-р Ольгою, також лікаркою. Це одна з найжертвенніших, найбільш освічених і патріотичних українських родин в діяспорі із зрозумінням ваги української науки та конструктивної праці для розвитку української культури.

Щедрий дар родини Моцюків може стати прикладом для всіх українських громадян і бути одним із джерел нашого оптимізму щодо збереження української вільної громади та її гідности і національної гордости. Цей дар нагадує теж первісних меценатів, яким НТШ завдячує свій розвиток на рідних землях, як також взагалі українську жертвенність на добро української науки вже тут в Америці.

У СВІТІ

ПАСАЖИРСЬКИЙ ЛІТАК ангольської летунської лінії розбився у вівторок, 8-го листопада, незабаром після підняття з летовища в південній Анголі. Згідно з повідомленнями з Анголі та Югославії, в катастрофі загинуло приблизно 150 осіб пасажирів і залоги. Югославське пресове агентство ТАНЮҐ заявило з Люанди, що „вірогідні джерела" повідомили, що в літаку не було чужоземців, літак обслуговував внутрішні лінії. Літак віз групу ангольських військових новобранців з міста Любанго до столиці Люанди.

УРЯД ЯПОНІЇ НАПЕРЕДОДНІ приїзду в цю країну президента Роналда Реґена повідомив у вівторок, 8-го листопада, що він погодився передати ЗСА заавансовану військову технологію. ЗСА правдоподібно зацікавлені у здобутках японської науки в ділянці оптичних волокон, лазерної техніки, застосування роботів. Покищо американська сторона не заявила точно про свої окремі ділянки зацікавлення. Загальна домовленість була досягнута ще на початку цього року.

РОЗПОРЯДЖЕННЯ ПОМІЧНИКА секретаря Департаменту скарбу Доналда Ріґена припинити ввіз деяких совєтських товарів,які виробляються в Совєтськоу Союзі при допомозі рабської праці, кинули нове світло на застосування такої праці в совєтській промисловості. Ще у вересні уповноважений митниці ЗСА Вілліям Рааб повідомив президента Р. Реґена, що він має інформацію, яка „переконливо доказує", що приблизно 30 видів продукції,які ввозилися з Совєтського Союзу в 1982 році були вироблені в'язнями або іншими примусовими видами праці.

БІЛИЙ ДІМ ПОВІДОМИВ у понеділок, 6-го листопада, що під час відвідин Вашінгтону 21-го листопада президент Судану Ґаафар аль-Німейрі зустрінеться з президентом Роналдом Реґеном. Це будуть перші відвідини Вашінгтону президентом Судану за останні два роки.

У наступному числі Українського Тижневика:

In The Weekly, November 13:

- Senate Foreign Relations Committee passes S. Con. Res. 70 dealing with the Great Famine.
- Conquest, Mace to testify before Senate Agriculture Committee about Soviet collectivization.
- Conference on Jewish-Ukrainian relations held at McMaster University in Hamilton, Ont.
- Ukrainian American Bar Association holds annual meeting.
- Media reports on famine, Panorama, Notes on People, plus our regular features.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00. UNA members $1 25 a month. Change of address — $1 00 Make check or money orders payable to "Svoboda"
Postmaster: Send address changes to:
"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303
Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.
P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

25-тиріччя Митрополії УКЦеркви в ЗСА

Двадцятип'ятирічний ювілей Української Католицької Церкви в Америці 12-13-го листопада 1983 у Філядельфії — це щось більше, як місцеве, чи навіть крайове свято церковного характеру. Так збіглися календарні дати, що водночас у цьому році минає 100 років, як 1884 року прибув до Америки перший український католицький духовник о. Іван Волянський і 19-го грудня 1884 року відправив у Шенандоа у стейті Пенсильванія першу українську Богослужбу. Ото ж цей ювілей Метрополії є водночас ювілеєм 100-річного існування Української Католицької Церкви в Америці. І ті перші наші духовники, які приїздили з Галичини до Америки, — це були люди громадські, активні, творчі. Отець Іван Волянський був засновником і редактором першого українського часопису „Америка" у Філядельфії,(спершу нереґулярного, опісля двотижневика, згодом тижневика і щоденника) — подібно, як о. Григорій Грушка, який прибувши до Джерзі Сити в 1890 році став засновником і редактором „Свободи", а після нього — редаґував цей наш часопис о. Нестор Дмитрів.

Разом із ювілеєм Митрополії УКЦеркви в ЗСА ми відзначаємо тих наших піонерів, які поклали підвалини під усе пізніше життя американсько-української громади. Це були власне найкращі духовники-громадяни, які здавали собі справу, що Церква мусить іти з народом і що нема народу без рідної Церкви. Це ніби давні часи, коли першим єпископом УКЦеркви став Сотер Степан Ортинський (1866-1916 На 10-ій конвенції УНСоюзу в липні 1908 року у Філядельфії проголошено Єпископа Ортинського, як почесного члена покровителя УНСоюзу, але на наступній конвенції в Клівленді у вересні 1910 року Єпископ Ортинський, як голова Статутової Комісії, перевів ухвалу про переназвання УНСоюзу на „Греко-католицький Руський Союз", чого, зрештою, не переведено в життя. Тоді з цього приводу прийшло було до кризи, в ході якої заснувався Український Робітничий,тепер Братський Союз. Рішення УНСоюзу і Братського Союзу об'єднатись — це наче епілог тодішньої давньої і забутої кризи.

Це давні і недавні часи, бо деякі проблеми з того часу залишилися актуальними і по нинішній день. По нинішній день актуальною є тісна співпраця Церкви і українського суспільства в Америці та в цілій діяспорі. Коли згадуємо нині про першого духовника і першого єпископа УКЦеркви в Америці, то аж не хочеться вірити, що сьогодні ми маємо таку величаву розбудову УКЦеркви, цієї фортеці народу, тієї скелі, на якій побудовано життя народу. Першим Митрополитом УКЦеркви в ЗСА був Константин Богачевський, спершу Апостольський Екзарх для українців в Америці. 25 років тому засновано Митрополію УКЦеркви в ЗСА — але доля так покерувала життям наступних Митрополитів, що в тому короткому часі було їх вже чотири: Митрополит Амврозій Сенишин, Йосиф Шмондюк, Мирослав Любачівський і теперішній Владика Степан Сулик. Філядельфійський Митрополит дістав вже й єпископа-помічника в особі Роберта Москаля, також видатного духовника-громадянина. Коли він, як головний предсідник „Провидіння" головував продовж одного року в Українському Конґресовому Комітеті, формально як його віцепрезидент, не було ніяких конфліктів і на терені УККА панувала справжня демократична система із намаганням лагодити всі суперечки парляментарним тактовним і добросовісним способом.

Ми горді, що піонерами українського життя були духовники, так само, як священича верства в Галичині стала джерелом нової керівної верстви народу, працюючої інтеліґенції. І ми горді, що сьогодні маємо на владичих престолах усіх трьох епархій людей патріотів-громадян. Уже не раз підіймалось питання: що залишиться по нас за яких 50 чи 100 років?! Як виглядатиме українська громада в Америці, коли розвал совєтської імперії продовжиться і коли не буде тієї атракційної сили для українців в діяспорі, якою стала б відроджена українська держава? Буде змінена громада, скорчиться її організаційна мережа, але напевно залишиться Церква. І теперішній український патріотичний дух, що панує в УКЦеркві — це запорука, що не завмре українство під тиском природної асиміляції.

Є ще один момент, який вказує на ту величезну зміну, яка зайшла за останніх 25 років. Читаємо у звідомленнях Організаційного комітету філядельфійських святкувань, що прибуде туди й Первоієрарх УПравославної Церкви в Америці, Митрополит Мстислав. Це новий видимий доказ, що екуменізм став благодаттю для української Церкви і всіх вірних. Усі вони українці і всі вони християни. При всьому нашому розґардіяші — це вимовний прояв єдности.

Іван Кедрин

ЩОРАЗ БІЛЬШЕ БІЛИХ КРУКІВ

Внутрішня політика у відродженій Польщі між двома світовими війнами була дуже погана і дуже немудра. Наставлена на національну асиміляцію усіх „національних меншин", які становили коло 40 відсотків населення держави, Польща змагала до цієї цілі всіма можливими легальними і нелегальними засобами, ламанням власних законів і всіх своїх міжнародних зобов'язань. Немудрою була та політика, бо згори засуджена на невдачу — адже Східня Галичина належала до Польщі від 1340 року і коли після першого розподілу Польщі в 1772 році дісталася формально Австрії, але фактично знову під панування поляків (австрійським намісником у Львові був зправила тільки поляк), – коли за всі ті сторіччя не вдалося зліквідувати українську автохтонну більшість населення, і зробити її меншістю, то тим паче не могло це вдатися в 20-их і 30-их роках цього сторіччя, коли українці по обох сторонах Збруча пережили вже підйом державницького зриву, визвольної війни і певний період власної державности.

Величезна більшість польського суспільства леліяла мрію стати 30-мільйоновою нацією (поляків було тоді в Польщі не більше, як 21 мільйонів) — коштом „меншин". Найпопулярнішим щоденником у Польщі з найбільшим накладом був краківський „Ілюстровани Кур'єр Цодзєнни", який вперто вживав термін „русін" — „рускі", і ставився до української „меншини", насправді більшости п'ятьох воєвідств Польщі, як до категорії громадян другої кляси. Але серед поверх 20 мільйонів польського народу не могли всі без винятку бути шовіністичними примітивами. Були — мусіли бути одиниці з політичної й інтелектуальної верхівки, професори і публіцисти, люди, які здавали собі справу з помилковости, шкідливости і безвиглядности такої політики. Це були одиниці й дуже рідкими були теж критичні, а то й ворожі супроти офіційної національної політики голоси польської преси. Але були. Я писав про це у паризькій „Культурі" (ч. 10 з 1977 року) у статті „Білі круки". Та стаття не всім моїм землякам сподобалася і були навіть критичні голоси в українській пресі, але, — як казав наш мудрий селянин — „Ще ся той не вродив, щоб всім догодив" (наголос на „о"). Відшукавши те число „Культури, я перечитав написане тому шість літ і підписуюся під ним і тепер. Але тоді я мав 20 „білих круків" у польському суспільстві між двома світовими війнами, — виключно тільки тих, що їх знав особисто і стрічався з ними і які залишили по собі документацію у формі книжок, брошур, статтей чи публічних виступів.

За минулих шість років — хоча ще замало — змінилося. Велика частина (чи більшість) польського суспільства у Польщі все ще мріє про Львів і Вильно, як „польські міста", що їх треба відзискати. Польський клир у Польщі особливо ворожий українству. Недавно ми читали, що, зачинену українську католицьку церкву в Перемишлі передали православним, яких у Польщі як кіт наплакав. Супроти переселення на „відзискані землі" наших лемків польське оточення ставиться настільки неприхильно чи вороже, що йде дворейковий процес: асиміляції до польського оточення та боротьба за збереження себе, як окремої особовости (порівняння з українськими поселеннями у діяспорі).
Існує відновлення (припинене на якийсь час) залеґалізоване Українське суспільно-культурне Товариство у Варшаві, яке видає щорічно гарний „Український календар". В українській вільній громаді в діяспорі, зокрема в ЗСА, існують дослідники, які докладно стежать за життям українців у Польщі — вони стали фахівцями цієї справи і автор цих рядків до них не належить.

(Закінчення на стор. 4)

„НАШЕ ЗМАГАННЯ ЗА ПРАВОПОРЯДОК" — ПРОДОВЖЕННЯ В НАСТУПНОМУ ТИЖНІ

З уваги на свято День Ветерана 11-го листопада, закінчення звіту д-ра Івана О. Флиса „Наше змагання за правопорядок" буде надруковане у „Свободі" і в „Українському Тижневику" з кінцем наступного тижня.

ПРО ЦЕ І ТЕ

Про балі, кралі та правильники

Часом мені здається, що ми, українці, беремо все надто поважно, що ми не маємо почуття легкости, гумору, не маємо того, що французи називають „esprit". З того приводу дуже часто мала справа набирає надмірної вагомости, ідуть спори за дрібниці, а вже найгірше лихо в тому, що легко у нас люди ображуються, або тільки шукають причини до образи.

Зате пам'ять маємо знамениту і кожну таку маловажну образу чи пак причину до неї уміємо пам'ятати довгими роками та ще і стараємося при можливій нагоді її пригадувати. Це часом дуже вигідно, особливо,як вас попросять щось зробити або комусь допомогти. Тоді так добре пригадати, що тоді,а тоді вас вразили, вашої поради не послухали, то вам тепер ніяк тій людині чи установі допомагати.

А це все випливає з того, що надмірно поважно беремо всі прояви життя. Ось, хоча б навіть, як завжди поважно трактуємо ми у нашій спільноті публічні забави чи балі. А в нас завжди находиться багато причин до жалоби, до суму, до поважної національної причини — чому не можна танцювати. Пригадую, що за студентських часів між двома війнами були постійно причини до відкликування забав, до рішення, що танцювати не годиться.

У країні, де нам прийшлося тепер жити (а більшість з нас вже тут довше живе, як на рідних землях), зовсім не так. Ось, наприклад, в останніх тижнях американці, після трагічної смерти вояків у Ливані, мали причину до смутку, але рівночасно з переліченням довгої листи убитих на останніх сторінках того самого числа „Ню Йорк Таймсу" поміщено повідомлення про десятки балів, забав, що відбуваються тепер в осінньому сезоні.

Цікаве, що хоча ми вже багато перебрали із звичаїв країни нашого поселення, але „розривковий відтинок" залишився...незмінним.

І тому далі із зайвою серйозністю обговорюємо навіть таке питання, як і чи потрібен т. зв. „дебют" чи і коли можна та ще до того як вибирати різні кралі, королеви, князівни чи інші „міс".

Немає, отже, що дивуватися, що щорічні балі преси, які відбуваються у Філядельфії, саме із вибором кралі та князівен постійно є під обстрілом дуже поважних громадян, які доконче шукають причини до критики, образи або застережень. Ба, з питоменним організаційним підходом домагаються навіть правильника для вибору краль. А тим часом тут ідеться про приємну товариську імпрезу, яка має дати можливість людям забавитися, допомогти фінансово корисним акціям, а при тому побачити чарівних молодих українських дівчат та хлопців, що мають відвагу станути перед критичним оком „старшого громадянства". Справді можна лише подивляти тих молодих дівчат, що репрезентують нашу пресу; можна подивляти за їхню інтеліґенцію, громадське вироблення, за активність в громадському житті і за їхню красу молодости. Багато їх вже пройшло за тих десять років, репрезентуючи українську пресу, і багато з них залишилося досі на видних місцях в українському та професійному житті. Даймо, отже, їм і собі далі ту можливість взаємної, приємної зустрічі та не здушуймо веселости правильниками, статутами та іншим балястом нашого громадського життя.

О-КА

Микола Бараболяк

У ПУТАХ ЗАСТАРІЛОЇ ВОЄННОЇ СТРАТЕҐІЇ

II.

Розгляньмо той сценарій. Приймім, що совєти затіяли таку атаку; НАТО конвенціональні сили не могли встоятись проти совєтської навали і вже на початку воєнних дій введено в дію по пляну американську нуклеарну тактичну зброю. НАТО мало б можність ужити з нагромадженого в Европі арсеналу: понад 10-00 нуклеарних бомб із літаків, біля 2,000 артилерійських 155 і 203 мм зарядів із гармат і гавбиць, „бейбі" ракети Першінг I, „Лянса" і „Чесний Джан" та нуклеарні міни. Від цієї „малої" зброї згинуло б безсумніву багато напасників, але мало що менше альянтського війська, не згадуючи вже про цивільне населення у густо поселеній Німеччині. Знавці, які переводили симульовані гри малою нуклеарною зброєю, вирахували, що коли б в Европі вжито 1,500 артилерійських малих нуклеарних зарядів та 200 бомб, від того постраждало б 5-6 мільйонів місцевого населення. А що коли б в Европі вжито 20,000 нуклеарних зарядів, які є готові до вжитку? А хіба ніхто не сумнівається, що коли б започатковано перестрілку тактичними нуклеарними зарядами, то не минуло б багато часу, коли підуть у дію ракети середнього радіюса, а може і відразу стратегічні нуклеарні ракети, тобто полетіли б ракети на Америку і СССР. Бо ледве чи котра сторона схаменулась би і, налякавшись наслідків, піддалась би.

Тому, коли хто нині вірить, що нуклеарними ракетами можна відстрашити совєтів від можливої атаки конвенціональними збройними силами, той дуже наївний. Совєти не хочуть нині війни. Але обидві сторони мусять серйозно рахуватись із тим, що війна може вибухнути внаслідок випадку, непорозуміння, радарної помилки... А що тоді? Коли совєти не заатакують перші нуклеарною зброєю, найдеться американський президент, який започаткував би її вжиток? Люди при здорових глуздах упевняють, що ні! Отже яку вартість може мати така погроза? Погроза може мати вістрашуючу вагу тільки тоді, коли протилежна сторона свідома того, що краще не зачіпатись. Погроза мусить мати всі признаки достовірности. Погроза американських президентів, що на випадок совєтської не-нуклеарної агресії буде вжита проти них нуклеарна зброя, не викликає страху. Стратеґія „гнучкої реакції" пішла в дубину, а все ж нею погрожують.

Стратеґія „гнучкої реакції" зазнала особливо важкого удару у зв'язку з протестаційними демонстраціями проти нуклеарної зброї в Німеччині. Міг би американський Президент дати приказ ужити ту зброю на території другої суверенної нації проти її волі? Нині це немислиме. Правда, видаючи такий приказ, Америка пов'язала б нерозривно свою долю з долею Німеччини і решти Европи (т. зв. coupling), але ледве чи німці готові гинути навіть у добрій компанії... Панує переконання, що рішення вжити нуклеарну зброю могло б прийти тільки у відповідь на безпосередню нуклеарну атаку на ЗСА, а що такого не станеться, то це є доказом як неужиточна та жахлива зброя. Та найсумніше в цій ситуації те, що продовжування теорії „гнучкої відплати" зменшує здатність оборони Заходу проти можливої агресії зі Сходу, якої все таки не можна виключити.

Маючи на увазі дуже проблематичну оборонну вартість нуклеарної зброї, МекНамара побивається за тим, щоб збільшити кошти на розбудову конвенціональних збройних сил за рахунок нуклеарних, яких досі напродуковано понад їхню ужитковість. Треба сконцентруватись на завданні перехопити в разі атаки конвенціональні ворожі сили не-нуклеарними засобами, знищити вороже летунство, розгубити вороже командування, знищивши засоби комунікації. МекНамара впевняє, що ЗСА мають нині нові засоби технології, здатні знівечити моментум совєтської інвазії без ужиття нуклеарної зброї. Америка, одначе, вперто тримається стратеґії випрацьованої тому чверть сторіччя, коли Захід міг покладатись тільки на нуклеарну зброю, не бажаючи наражувати вояка. На думку автора, розбудова конвенціональних засобів оборони є конечністю, щоб відсунути мариво заглади світу. Совєтів конечно відстрашувати засобами, які здатні виконати нині ту ролю.

Читаючи ці рядки, читач може мати враження, що я солідаризуюсь із тими, які нині в Німеччині протестують проти насаджування там нового типу нуклеарних ракет. Різниця між нами в тому, що ці протестуючі, щоб не дражнити совєтського ведмедя, є проти всякої розбудови воєнного потенціялу країн НАТО. На мій погляд,збільшення нуклеарного потенціялу НАТО не змінить ситуації в користь Заходу. Єдино розумним і доцільним актом було б зміцнити сухопутні, летунські і морські сили НАТО до такого рівня, щоб Кремль побоявся зачіпатись із ними. В тому була б запорука безпеки від совєтської агресії. Европа сама має досить людських і матеріяльних ресурсів, не згадуючи технології, щоб вивінувати воєнні сили двічі сильніші чим совєтські. Та щоб досягти того треба країнам НАТО стати на власні ноги, перестати бути підопічними Америки і не ховатись під її нуклеарну парасолю.

Америці ж теж конечно перестати покладатись на нуклеарну технологію і машинерію для оборони її ідеалів, а повернутись до часів, коли оборона свободи була ділом кожного, а не президента з рукою на кнопці від нуклеарного баражу. Для оборони свободи треба б привернути обов'язок військової повинности, а не покладатись на найманого вояка. Але що вдієш — все це непопулярні постуляти, які кожний боїться висунути, бо грядуть вибори... А вони — щодва роки. Міжнародна політика і воєнна стратеґія Америки є закладником внутрішньої політики. В ділянці воєнної стратеґії годі ЗСА воліктись у хвості теорії „гнучкої відплати", яка нині застаріла і не відповідає вимогам дійсности. Нас це питання мусить живо інтересувати, бо вся наша надія на розумну політику Америки супроти Совєтського Союзу.

З МОГО ВІКНА

Іванна Савицька

На малярські теми...

Наші малярські виставки (дивлячись на них прижмуреним, журналістичним оком), поділяються на три головні категорії. Оті скульптурні, де виставляються поламані дитячі візочки, до них дочеплена щітка на довгому, сухому дрючку, закосичена кохлею, внизу над візком — старі вила, і вже маєте птаху якої породи лиш хочете, чаплю, індика, струся, чи навіть паву. Скульптор-мистець лишає вашій уяві повну свободу, і ви, користуючись нею, дивитесь на скульптурний об'єкт і вдаєте, що він вам подобається. Такі скульптурні виставки вимагають окремого буфету. Тоді подаються на солом'яних підносах самі діри (без сиру), і червоне вино.

Сир із дірами і біле вино подається тоді, коли на картинах жінка із двома носами, волосся — вівсяним снопом, кінь біжить на двох тільки ногах, а руки дівчини двома спіралями обіймають уявлений всесвіт...

Найбільш скомпліковані виставки — це стіни завішані квітами, краєвидами, портретами, капустою, баранами, містами і мостами, бо тут потрібно дуже солідного буфету. Самими сирами не обійдеться мистець. Тут треба рогаликів з рожею, інколи пампушків, медяника й обов'язково „цвібаку".

(Продовження на стор. 3)

Михайло Кучер

ХОРТИЦЯ — КОЛИСКА ЗАПОРОЗЬКОЇ СІЧІ

На початку 1775 року командуючий 1-ою російською армією, яка верталася з турецького фронту, Петро Текелі, дістав наказ зруйнувати Січ та виарештувати козацьку старшину. Дня 4-го червня на Зелені Свята російські війська оточили Січ. Перевага російського війська була така велика, що запорожці піддалися без бою. Старшину-кошового Калнишевського, суддю Головатого і ще декого заарештовано та вивезено до Петербургу. Архів, реґалії, коштовні ікони та решту церковного майна також вивезено. Третього серпня 1775 року Катерина II пояснила „всьому світові" причини ліквідації Січі. Січ — це „гніздо розбишак, які існували з грабунків, не працювали, пиячили і були „зовсім неосвічені".

Зруйнування Запорозької Січі було найбільш трагічною подією в історії України XVIII століття. З Січчю загинула сила, яка протягом трьох століть захищала Україну від ворогів та уможливила економічне і культурне життя цілої країни.

Дня 18-го вересня 1965 року, під час відомої „відлиги" Рада Міністрів УССР змушена була прийняти під тиском громадської думки постанову „Про увічнення пам'ятних місць, зв'язаних з історією запорозького козацтва". Цією постановою територія острова Хортиці оголошена Державним історично-культурним заповідником. Хортиця. Візантійський імператор Константин Багрянородний у праці „Про управління імперією", писав: „На цьому острові вони, руси, вчиняють свої жертвоприношення. Там стоїть величезний дуб".

Польський хронікар Бєльський і французький інженер Боплян називали острів Хорчиком. Австрійський посол Ляссота, відвідавши Хортицю 1594 року, у щоденнику написав: „Прекрасний, гористий, веселий острів".

Хортиця — довжиною 12 кілометрів, два з половиною кілометри шириною. Загальна площа — три тисячі гектарів. Біля Хортиці була Кічкаська переправа. Дещо нижче скелі — „Три стовпи". На середньому стовпі знаходиться так звана „запорізька миска". Промір її півтора метра, глибина один метр. У соняшні дні, а були вони пекучі, козаки в тій мисці варили галушки. При тому сідали один проти одного. Ручки ложок були півтораметрової довжини. Такою ложкою галушку до рота не донесеш. Козаки для забави годували один одного через миску.

Археологи на Хортиці знаходили в могилах залишки неолітних стоянок. 1948 року там знайдено амфору з IX століття. Діяметр — 30 сантиметрів, висота 35 стм, об'єм 10.5 літра. На хортицьких берегах відкопано кілька кольчуг, шоломів з часів Київської Руси. Козаки-ковалі на Хортиці у XVII-XVIII століттях вживали кам'яне вугілля.

Чому Хортиця стала колискою козацтва? Батько — Великий Луг, мати — Хортиця. Історики XVIII-XIX ст. вирішили, що перша Січ виникла власне на Хортиці. Про перебування гетьмана Петра Сагайдачного на Хортиці говорять назви окремих місць — урочище Сагайдачного, ліжко і люлька Сагайдачного, вал Сагайдачного. І Шевченко писав: „Кобзар вшкварив, а козаки, Аж Хортиця гнеться — Метелиці та гопака Гуртом оддирають".

На Хортиці стояла „велика бекетна вежа". Від неї через Великий Луг тяглися „баштові дуби" і „фігури" Біля кожного бекету були земляні укріплення з козачими дозорами. На баштових дубах запорожці ставили високі башти, а на них запалювали вогні, щоб скликати козаків нічної доби за небезпеки. Після скасування Запорозької Січі її землі помітно знелюдніли. На Хортиці залишився тільки один зимівник.

У старовину балки і береги Хортиці були залісенені. Її землі не торкався плуг. Були тоді на Хортиці дикі коні, сайгаки, кози, кабани, бобри, видри. Багато плодилося лебедів, журавлів, диких гусей, качок, бакланів, дроф, курiпок, стрепетів. Хто ж знищив оту красу і багатство? На Хортицю колоністи, німці-менонiти, прибули 1790 року з Данцігу — вісімнадцять родин. Московський уряд дав на кожного колоніста 65 десятин землі та грошової допомоги 500 карбованців на господарство. Німці-колоністи не служили у війську тридцять років.

Року 1857 на Хортиці ще росло 49000 дубів, тисяча лип, 4,500 груш і 2500 дерев різних гатунків. Крім того було багато осокорів, верб. У балках росли дуби у чотири обхвати. Микола Гоголь перший з російських письменників, назвав Хортицю гніздом, з якого вилітали орли січовики, горді і міцні, як леви. Він перший з російських письменників заговорив про козацтво і Хортицю, а це був вияв сміливости, бо за Катериною II козаків називали „злодіями", „гультяями" і „пияками"

У серпні 1843 року Хортицю відвідав Тарас Шевченко. Турецький хронікар Наїм писав так: „Можна просто сказати, що на всій землі не знайти людей більш сміливих, які менше турбувалися про життя, менше боялись смерті, ніж запорожці. Хортиці судилось прийняти до своєї золотої скарбниці невмирущий твір — оперу Миколи Лисенка „Тарас Бульба".

Уже за совєтських часів Хортиця стала місцем відпочинку. Постав там театр ім. Заньковецької. А ось про Хортицю писав Олесь Гончар: „...Відтоді, десь у глибині віків, виспівалась перша українська пісня, як десь на Хортиці перед уважно притихлим січовим товариством розкотились могутні речитативи щойно складеної кимсь із сивоусих козацьких Гомерів величавої думи... Відтоді й понині, на всіх історичних шляхах, українське слово було речником духу народу, його ідеалів, його вдачі, його могутности і незламности".

Року 1970 сповнилося 200-річчя з дня святкування міста Запоріжжя і вирішено створити на острові Хортиця Державний заповідник історії запорізького козацтва. Територіяльно Хортиця стала індустріяльним центром Запоріжжя. В прибережній смузі знаходимо пляжі та водні станції спорту. У північносхідній частині острова 250 гектарів запляновано на меморіяльний комплекс, тому що...восени 1941 року на Хортиці відбулись тяжкі бої совєтської армії з німцями. Острів боронили 9-та і 12-та армії. Вони мали наказ не відступати. Червона армія відступила у жовтні, коли німці зробили далекий фланговий обхід. На Запоріжжі побував і Гітлер...

Минула війна, як минає усе добре і лихе. Прийшла, бо мусіла прийти весна. На Хортиці прекрасні сади, весною пахуча метелиця. Цвітуть черешні, яблуні, груші. Багато полуниць, малини, порічок, винограду. Лісництво вирощує ялини, сосну, дуб, акації. У нижній частині острова плавні. — усього сотня гектарів, а убуло їх багато тисяч.

(Продовження на стор. 3)

ХОРТИЦЯ — КОЛИСКА...

(Продовження зі ст. 2)

Козацький меморіял займає 250 гектарів.

Дмитро Яворницький 1901 року казав студентам московського університету, що козаки в українській історії мали величезне політичне, культурне і военне значення... Громадський лад Січі демократичний і такий, що його не знали навіть стара Греція, колиска демократії. На Січі формувалися значні політичні події, які мусіли рішати Варшава, Москва, Бахчисарай, Константинопіль, Відень та Рим. Січ провадила листування дипломатичного, церковного, военного, судового, торговельного і адміністративного характеру. Мала Січ навіть особисте листування. Сенат Росії був здивований. В архівах Коша знайдено таку досконалу статистику, що у порівнянні з нею західньоевропейська статистика виглядала на дитячі вправи.

...„Минули століття, — писав Петро Шелест, — який старався увести в Україні „націонал-комунізм", — але пам'ять про Січ живе в серцях поколінь. Вона втілила в собі не тільки народну силу, але й народні болі, народну гордість, стала частиною людської свідомости і людського буття"... Петра Шелеста зате все Москва по голові не погладила...

По війні на Хортиці в курені знайдено вірш, автор якого невідомий.

Сплять могили в запорізьких тривожних степах,
І на Хортиці скелі поснули в імлі.
Тільки вітер, як шал, як поранений птах,
Скиглить, плаче і б'ється об груди її.
Хортице, Хортице, пісне кривава, гаряча,
Луже великий, проснися, проснись...
З кров'ю і біллю слава не вмерла козача, —
Спалахом серце встає і буя, як колись,
Встає і зове і веде нас невпинно
Де ворон кружляє, де ворон клює.
За волю твою і за щастя твоє, Україно,
За чесне, розтерзане серце твоє.
В степах Запоріжжя шепочуть ночами могили
І скелі з порогами мову ведуть.
Вставай, Україно!

Присипана смертоносним попелом діялектичного матеріялізму, Україна все таки живе, так як у вірші Анатолія Лупиноса:

Тарасе, батьку, підніми чоло,
Поглянь на свою неньку Україну.
Немало зим і весен відгуло,
І пил покрив прабатьківську руїну,
Кривавий пил...
Звивалися потоптані знамена,
Хиталися підвалини тюрми,
„Не вмерла ще!"
Співали ми надтхненно.
Співали рано.
Обривав той спів
Багнет, із нами викутої криці...
Летіли кулі
в марноблудство слів,
І жерла нам дивилися
в зіниці.

СПІКЕР ПАЛАТИ РЕПРЕЗЕНТАНТІВ Томас О'Нілл шукає тепер можливостей полагодити якось існуючий між ним і президентом Роналдом Реґеном конфлікт з приводу інтерв'ю, у якому Т. О'Нілл образив Президента і Першу Лейді Ненсі. Крім того спікер, після повороту з Ґренади великої конґресової делеґації, цілковито змінив свою думку про висадку на Ґренаду американських вояків і заявив, що така висадка була конечною для рятування життя американських громадян і перекреслення плянів Москви і Куби.

Науковим конґресом...

(Закінчення зі стор. 1)

ли слова привітання єпископа для українців в Югославії Владики Мікловша, який розповів присутнім про освітньо-наукову діяльність українців у Югославії, закінчуючи свою розповідь ствердженням, що „Ще не вмерла Україна в Югославії і ніколи не вмре!"

Многоліттствієм для Владик і подякою д-ра Я. Падоха закінчено цю торжественну частину ювілейних днів.

Після перекуски у приміщеннях дому НТШ учасники зібралися знову у найбільшій залі для вислухання пленарної сесії на тему „Сучасна Україна — наука і політика", яку провадив науковий секретар НТШ і організатор наукових сесій проф. Леонід Рудницький. На зміст цієї першої пленарної сесії зложилися доповіді проф. Омеляна Пріцака про „Ролю НТШ в історії України", Юрія Шевельова про „Мовознавство в Україні (1970-1982)" і д-ра Мирослава Прокопа про „Концепцію совєтського уряду і злиття націй в СССР". Усі три доповіді на високому рівні вислухали учасники, що вщерть заповнили залю, з великою увагою. Присутні мали нагоду також оглянути виставку видань НТШ від початків праці в ЗСА, яку приготовили проф В. Лев і д-р Анна Кобринська.

Увечері того ж дня відбувся в приміщеннях Українського Народного Дому ювілейний бенкет-зустріч.

Біля 300 осіб, представників українського наукового, громадського і професійного світу, зібралося при цій ювілейній вечері, що її розпочав о. протоігумен Юліян Катрій, ЧСВВ, спільно усіми відмовленим „Отченашем". Зустріч відкрив голова Ювілейного комітету д-р Роман Осінчук, а програмою провадив д-р Степан Ворох, заступник голови цього Комітету, який представив численних провідників наукового і громадського сектора при президіяльному столі та на залі, а зокрема тепло вдову одного з голів НТШ в ЗСА Франку Стахів. Він теж представив промовців, виконавців мистецької програми і тих почесних гостей, що вітали від своїх установ НТШ. Першим промовив до присутніх гостей президент НТШ д-р Я. Падох, стверджуючи, що на залі є принайменше 25 відсотків постійних членів-прихильників цієї найстаршої української наукової установи.

Головним промовцем на бенкеті був д-р П. Саварин, який привітав також присутніх від Канадського Інституту Українських Студій і університету Альберти. Темою доповіді д-ра П. Саварина було ствердження, яке проходило червоною ниткою впродовж усіх святкувань тих днів, що „Без української мови не може бути української науки". Нав'язуючи до цієї теми д-р Саварин розповів про встановлення двомовної програми навчання в публічних школах Альберти.

У музичній програмі виступили Марія Ясінська-Мурована, сопрано, і Микола Фабрика, баритон, які зібрали гучні оплески присутніх за виконані ними пісні і композиції.

Усно вітали НТШ у його 110-річчя представники інших українських наукових установ: д-р Василь Омельченко від Української Вільної Академії Наук, проф. Павло Магочий від Катедри Українських Студій в Торонто і проф. Франко Сисин від УНІҐУ. Український Вільний Університет заступав проф. Василь Лев. Від Головної Ради НТШ вітав проф. В. Ленцик, від НТШ в Европі д-р Атанас Фіголь, в імені проф. В. Кубійовича, якому присутні відспівали „Многоліттствіє", НТШ Австралії д-р Роман Микитович і НТШ в Канаді д-р Богдан Стебельський. Привітання від Українського Народного Союзу виголосила головний касир Уляна Дячук, від Українського Братського Союзу його головний предсідник Іван Олексин і від СУК „Провидіння" його фінансовий референт Богдан Тодорів. Голова Українського Лікарського Т-ва д-р Петро Моцюк зложив привітання від українських лікарів, інж. Іван Заяць від ТУІА, а проф. Петро Стерчо від Конференції Академічних професійних товариств. Крім того на ювілей наспіло понад 40 письмових привітів. Далі д-р Я. Падох привітав поодиноко присутніх на залі жертводавців на дім НТШ, які зложили 1,000 долярів або більше, та представив двох нових щедрих меценатів, д-ра П. Моцюка, який здеклярував 100,000 долярів, і співачку Марію Ясінську - Муровану, що зголосила даток в сумі 10,000 долярів з окремим призначенням для музичного відділу бібліотеки НТШ. Крім того загальних датків і деклярацій було на суму 22,000 долярів.

Парох св. Юра в Ню Йорку о. Патрикій Пащак, ЧСВВ, закінчив бенкет молитвою.

В неділю, 6-го листопада, у залях нового приміщення НТШ відбулися ранком ще дві наукові сесії — це франкознавча і шевченкознавча — що її вів д-р Б. Стебельський, який також доповідав, поруч із Асею Гумецькою та Володимиром Жилою (доповідь якого відчитала дочка), і хемічно-біологічно-медична під проводом д-ра Р. Осінчука, в якій крім д-р Р. Осінчука доповідали д-р Р. Микитович, д-р Павло Пундій і д-р Роман Максимович.

По полудні того дня переведено другу і заключну пленарну сесію, предсідником якої був проф. Ф. Сисин, а темою її була „Українська наука у вільному світі". Доповідачами на сесії були: д-р П. Саварин, д-р Ф. Сисин, д-р А. Фіголь, Антін Драган і за неприсутнього В. Кубійовича — д-р А. Фіголь. Ця сесія як і перша пленарна зібрала знову вщерть повну залю слухачів не лише з українського наукового світу, але також з кіл широкого громадянства.

Тут, як і попереднього дня, присутні вислухали підкреслення завдань української вільної науки, які сьогодні, у зв'язку з так посиленим русифікаційним наступом, є важливіші як будь-коли досі.

Переконання, що українські вільні науковці виконають своє почесне і преважливе завдання, виявила ясно українська громада впродовж цих ювілейних святкувань НТШ своєю участю і жертвенністю на потреби НТШ.

Людина, якої не забувається

Кожна людина мусить зробити призначене їй Божею волею коло життя. У одних воно коротше, у інших — довше; в одних помітне незвичайними осягами, в інших — спокійне, як плесо озера.

Але якось так буває, що, незалежно від осягів і слави, або непомітности тих людей, коли вони відійдуть з цього світу, то таки одних пам'ятається довше, а інших забувається дуже скоро. І тут не грає ролі, що всім їм голосно співаємо на прощання „Вічную пам'ять", бо часом та пам'ять дуже коротка і хіба родина згадує близьких своєму серцю, які від них відійшли.

Однак є люди, яких скоро не забувається, хоча вони не були ані славними політиками, ані письменниками, ані провідниками народу. Це люди, які своєю вийнятковою особистістю записалися в пам'яті ширшого загалу. Це люди, яких згадується зі сантиментом, приємністю і тихою усмішкою на устах.

Такою залишилася у спогадах сучасників Іванна Шмериковська-Приймова, ніжна постать, що ширила мистецтво, красу, доброту, що збуджувала у кожного, що мав щастя її знати, пошану і подив для її сили духу і многогранних мистецьких здібностей. Співачка, піяністка, малярка, учитель музики, великий естет ціле своє життя, у кожних обставинах ширила і плекала красу. Тому кожна зустріч із нею була приємністю, розмова — відпруженням, бо від неї не можна було почути слів злоби, обурення чи сварки.

Чи можна, отже, дивуватися, що такої людини скоро не забувається, що хочеться ще і ще викликати її постать серед нас і принаймні на короткий час затримати в уяві?

І. Шмериковська-Приймa

Ще не проминуло два роки від її відходу, а це вже вдруге будемо вшановувати її пам'ять. Весною вечір в пошану цієї, як писав ред. І. Кедрин, „подиву гідної людини влаштував український культурний світ Філядельфії.

В суботу, 12-го листопада ц. р., подібний вечір відбудеться в Українському Інституті Америки в Ню Йорку.

Це тільки доказ, що українська громада не може забути мисткині, яка 60 років свого життя саме цій громаді давала приємні, сповнені естетичною насолодою хвилини.

О. Кузьмович

ЗАБАВА-КОСТЮМІВКА „ЛІСОВИХ ЧОРТІВ"

Ірвінґтон, Н.Дж. — В суботу, 19-го листопада ц.р. о год. 9-ій вечора, тут в Українському Народному Домі, при 140 Проспект авеню, відбудеться забава-костюмівка пластового куреня „Лісові Чорти". Грає оркестра „Темпо" Іринея Коваля; нагороди за найкращі костюми; вступ 10 долярів, в костюмах і студенти 6 долярів; несподіванки.

Вступайте в члени УНСоюзу!

На малярські теми...

(Закінчення зі ст. 2)

Отож мистець перед виставкою журиться не так мистецтвом, як отою істивною сторінкою його творчої праці.

Цей вступ прошу запам'ятати, він вам стане в пригоді на самому кінці „вікна".

Одного ясного лютневого дня ішла я в пошуках сонця, що вже так вчасно розщедрилось напричуд гойно. Минаючи соняшну лавку, закортіло присісти на часочок. Місця було доволі, бо тільки одна особа сиділа на тій же лавці, занурена в якійсь глибокій контемпляції, у роздумах, може у плянах на майбутнє... Не було найменшого сумніву, це був мистець Діонізій Шолдра, призабутий дещо в нашій громаді, який затих на декілька добрих років і не давав виставок.

Я зразу відтворила в уяві перші сторінки американських газет, повні односторінкових знімок мистця, із січня, 1892 року, які писали про страшний в Ню Йорку вогонь, і про мистця-героя, що завдяки сили волі, бистроті ума і молитві врятувався на даху будинку від неминучої смерти.

Ми нав'язали розмову і мистець скаржився на величезну втрату його мистецького дорібку, бо багато давніше мальованих картин згоріло тоді в робітні.

— А нова виставка, — спитала я зразу мистця.

— Це ще не скоро, сил не стає працювати, а виставка, крім самого мистецтва, вимагає багато труду.

— Я вам допоможу у виставці по змозі сил, від чого ж добрі сусіди? Дайте лиш знати вчасно, коли починати діло...

З того дня проминуло багато часу. Пролетіла вихром весна, пройшло сонцедайне літо і розщедрилась осінь.

Якось я мала нагоду оглянути свіжі картини Діонізія Шолдри, мистця — закоханого в небо, яке він бачив тоді, коли горіла земля і шість поверхів будинку, коли одиноким, як самотні його дерева, стояв тоді на даху і просив у Бога рятунку.

Ні для тієї виставки не годиться буфет, не треба шарудіння папером, ні брязкоту чарками. Тут де розпач душі, де мова серця, де стільки глибокого чуття, — тут тільки годилася б амброзія.

А я обіцяла допомогу, думаючи тоді про буфет. І ось передучора подзвонив телефон, і мистець Шолдра запросив мене до співпраці. Його виставка 20-го листопада ц.р. в ОМУА.

— Ви пам'ятаєте, сусідко, вашу обіцянку, чи може вже призабули?

— А вже, що пам'ятаю, та я у чималому клопоті. Де ж мені роздобути амброзію".

Мистець засміявся і сказав: — Та я не про це, не про істивне, і не про напитки думаю. Мені потрібно вашого теплого „вікна", з якого ви глянули б на моє палаюче небо...

ФРАНЦІЯ ВИСЛОВИЛА у вівторок, 8-го листопада, своє затурбовання положенням на Близькому Сході у зв'язку зі зростом військової сили з усіх боків. Міністер закордонних справ Франції Кльод Шессон не вказував конкретно на ці сили, і його заява була набагато поміркованішою, ніж заява прем'єр-міністра Британії Марґарет Тачер, коли вона остерігала ЗСА не застосовувати відплатних ударів за бомбові напади на головні квартири міжнародних контингентів військ в Ливані. Виступаючи в парляменті, Шессон заявив, що Франція затурбована „нагромадженням небезпек" в наслідок „жахливих нападів" на міжнародні війська миру в Бейруті.

Відзначили Маркіяна Шашкевича у Гартфорді

Українська патріотична громада Великого Гартфорду все співпрацює з товариствами і організаціями, котрі заслуговують своєю діяльністю на підтримку.

Таким товариством в нас є Патріярхальне товариство під проводом інж. А. Пришляка. Наш Відділ проявляє всесторонню діяльність; тісно співпрацює з нашим парохом о. шамбеляном Чомком і церквою.

І так наш Відділ у співпраці з отцем парохом 2-го жовтня урочисто відзначив 140-річчя смерти пробудителя Галицької Землі о. Маркіяна Шашкевича. Свято мало подвійний характер: в церкві Св. Літургія з Панахидою і відповідним словом о. шамбеляна, а опісля урочисті збори в церковній залі. Свято розпочато молитвою, коротким словом інж. А.Пришляка, а потім гарним рефератом мґр Ірени Скочдополь. Прелеґентка з глибоким знанням, як колишня учителька середньої школи, представила зібраним постать о. Маркіяна на тлі доби, в якій він діяв.

Гартфордська громада опустила церковну залю піднесена на дусі, заохочена до праці на громадсько-церковній ниві.

Лев Стеткевич

ВАТИКАН ДЕНЬ ПІСЛЯ ТОГО, як отримав відозву Лідера ПВО Ясіра Арафата, закликав у вівторок, 8-го листопада, до переговорів з метою покінчити „боротьбу серед палестинців", яка шаліє тепер у Тріполі.

Щораз більше...

(Продовження зі стор. 2)

Але відносини таки змінилися, особливо у польському науковому світі. За Польщі між двома світовими війнами такі професори університету, як Бодуен де Куртене чи Ольгерд Гурка — це були дійсно білі круки. Тепер є вже їх в Америці й інших вільних країнах чимало. Покійний історик О. Галецький, професори П. Вандич, М. Дзєвановський, Ю. Левандовський, А. Камінський, Є. Монд (у Парижі) — щоби назвати тільки кількох відомих авторів цих рядків. Це вможливило нашому ученому, професорові Петрові Потічному зорганізувати в 1980 році з матеріяльною допомогою від канадського уряду цілотижневу українсько-польську наукову конференцію в МекМастер — університеті біля Торонто, та розпочати цикл наукових українсько-польських конференцій у Ню Йорку з ініціятиви Українського Наукового Товариства ім. Шевченка. Але ці наукові конференції намічені тільки для покращання атмосфери, в якій можна би вже розмовляти і про політичний аспект польсько-української проблеми. Покищо на цих конференціях натиск покладено на науку, на досліди, на історичну аналізу, — не торкаючись дразливої політичної проблематики.

Аж ось перед нами відбитка однієї статті з польського журналу „Постсовєтікум": „Геополітичні передумови для реалізації суверенности народів Східньої Европи". Автор — Єжи Іранек Осмецький виголосив таку доповідь у Карльсберґу у Західній Німеччині ще в листопаді 1982року — тепер надрукував у формі невеликої брошури. Але на тих кількох сторінках такі тези і такі твердження, що їх дотепер так виразно і ясно не ставлено навіть на сторінках згаданої „Культури", що стала трибуною ревізіонізму польського підходу до проблеми України і цілого Сходу Европи, де одним із світочів є поет Юзеф Лободовський, автор чудової „Пісні про Україну" (на українську мову переклав Святослав Гординський). Ось кілька цитатів, які дадуть кращу оцінку, аніж завваги коментатора:

„Коли Польща хоче зберегти кордони на Одрі — Ніссі — не може ревіндикувати Галичини і Львова. Якщо прийшло б до нового польсько-українського антагонізму — ціла концепція (усамостійнення поярмлених Москвою народів — І. К.) розлітається в руїнах. Польща мусить прийняти сучасний стан речей на Сході. Хто і як хтось уявляє реалізацію якихось польських претенсій до Львова? Кого слаба Польська Республіка Людова має наперед перемогти, щоб дозволити собі на ревіндикацію Західньої України? Ціла ця ревіндикаційна справа висить в повітрі і є нічим іншим, як мрійливими думками дуже старих людей, які ніколи не вміли зрозуміти сучасности. Ото ж приймаємо, що нема польсько-українських територіяльних суперечок. Нема вже тих первнів слабости українського суспільства, які існували за Петлюри. Воно має повновартісний суспільний профіль і має інтеліґенцію, свідому керівну верству народу, або потенціяльну верству. Колишні клясові і соціяльні суперечки з польськими землевласниками — це перестарілі спогади. Зате економічно Україна сильніша за Польщу. Спільний інтерес Польщі й України визволитись з-під совєтсько-російської домінації не підлягає найменшому сумніву. Існує спільний інтерес створити політичний організм, який міг би опертися Росії, яка навіть після відірвання України та евентуально балтійських країн і Білорусі буде сильною державою, що загрожуватиме нам. З хвилиною такого послаблення Москви, що Україна зможе усамостійнитись, треба сумніватися, чи Східня Німеччина збереже чистоту ультракомуністичної доктрини. Найвірогідніше провалиться там комунізм і трудно буде перешкодити об'єднанню двох частин роз'єднаної Німеччини..."

Автор цієї статті відкидає тезу про упадок совєтської імперії у висліді революції чи війни. Зате він поручає такий натиск громадської думки самих поярмлених Москвою народів, що доведе до послаблення військово-поліційного стрижня імперії. Він пропаґує впливати на поярмлений український нарід радіопередачами з вільного світу та всіма способами, які скріпили б духовий спротив поярмленого народу. Це те саме, що ми вже не раз ґвердили: передумовою визволення України з-під московсько-большевицького ярма є відродження української національної гідности і гордости. Польський дослідник-публіцист вірить у перемогу поярмлених народів. „Вісь Варшава-Київ" — це співпраця 36 мільйонів поляків з 50 мільйонами українців, і вона може все зреалізувати"...

Очевидно, це твердження теоретичні, це міркування в добі, коли існує ще могутня совєтська імперія, наставлена на перетворення усіх поярмлених народів в один „радянський народ". Ми віримо, що так само, як провалилась польська політика національної асиміляції і спричинилася до упадку відродженої Польщі та її поярмлення Москвою, так само бумеранґом вдарить по Москві концепція „радянського народу". Але щоби це сталося, треба трішки глибше придивитися геополітичній ситуації і позбутися наочниць, які коневі не дозволяють бачити на боки. Пропаґувати державне визволення України, але одночасно далі вести війну з усіма сусідами, як це думають деякі наші земляки, це не державницька думка, а дитяча забава.

Перед 21-ою реґіональною конференцією у Ню Йорку

Заходом Комісії реґіональних дослідів і публікацій НТШ відбудеться в суботу, 12-го листопада, в домівці НТШ (63 4 авеню) 21-ша реґіональна конференція з актуальною програмою.

Цього року минає вже 20 літ, як щороку відбувається осіння реґіональна конференція під патронатом НТШ, тому варто півести підсумки нашого реґіонального руху у вільному світі.

На першій реґіональній конференції в 1963 році проф. В. Кубійович, основник і батько нашого реґіонального руху, у своїй промові подав дві поради. 1) Найкраще опрацьовувати одну місцевість, місто чи село, бо тоді редактор знає добре дану територію й людей, орга нізації та установи, що діяли в даній місцевості. Остаточно може бути й повіт, але тоді редакційна колеґія теж повинна знати докладно про все, що там діялося, щоб провірити всі матеріяли. Не радив він братися до описування ширших терито рій, областей, бо тоді важко провірити матеріяли.

2) Найперше треба зібрати всі доступні нам матеріяли про Лемківщину, Засяння, Холмщину, Підляшшя, землі, що відділені тепер кордоном від українського материка. Поляки переважно виселили звідтам українців, і ледве, чи вони вже повернуться колись на свої землі. Одначе, від колишніх мешканців тих західніх наших земель треба зібрати всі матеріяли, документи, знімки, описи для документації, щоб нащадки знали правдиву історію батьківщини своїх предків.

З різних причин цих добрих порад чомусь не послухали. Деякі реґіональні комітети конче намагалися бути обласними, але це їм не вдалося, бо кожний повіт почав закладати свої повітові реґіональні комітети.

Друга порада проф. В. Кубійовича ще досі не здійснена. Хоч існує вже довгі роки Організація Оборони Лемківщини, проте вона досі ще не видала свого реґіонального збірника з описом усіх місцевостей, мартирології, боїв УПА та примусового виселення лемків із прадідівських земель. Про княжий город Перемишль появився збірник, але повіт ще не опрацьований. Довгі роки збирають матеріяли про Ярославщину й околиці, які будуть видані в найближчих роках. Об'єднання Надбужанської землі недавно приступило до збирання матеріялів про наші північнозахідні землі, що будуть незабаром видані.

Більше щастя мають наші бойки, бо вони створили кілька комітетів: Дрогобицький, Стрийський, Товариство „Бойківщина", що вже видали цінні збірники, приготовляють ще кілька збірників. Досі ще не видана історія Самбора д-ра Юліяна Рабія.

Не мають щастя наші гуцули, бо їхній комітет розбився із-за особистих непорозумінь, приготований альбом Гуцульщини досі не появився у наслідок особистих амбіцій. Виданий І-ий том „Історії Гуцульщини" без співпраці наших науковців, без фірми НТШ. Це переважно передруки з різних видань різної вартости. Місто Львів удостоївся чотирьох книжок, три в українській мові, одна в англійській, одначе львівський повіт ще не охоплений, як теж повіти городецький, жовківський і брідський.

Рогатинці створили свій комітет, але зі смертю його голови й редактора настав застій, що його треба проломати і продовжити працю аж до видання рогатинського збірника.

Станиславів і Коломия вже видали свої збірники, тепер йде праця над другими томами, над повітами. Приготовляють збірники: Яворівщина, Комарнянщина й Ходорівщина. Колишні мешканці Золотого Поділля можуть гордитися, що вони видали найбільше реґіональних збірників. Тернопільщина (повіт) видала три томи, Збаражчина—два томи та приготовляє третій том, Підгаєччина видала два збірники, приготовляє третій. По одному збірникові видали: Теребовельщина, Чортківщина, Бучаччина, Бережанщина, Золочівщина, приготовляє Зборівщина.

Покуття теж не залишилося позаду: Городенщина видала великий збірник, Снятинщина видала дві книжки. Буковина і Карпатська Україна видали свої наукові історії.

Загалом досі появилося 28 реґіональних наукових книжок, переважно під фірмою НТШ, приготовляють ще понад 15 збірників. Крім того, появилося біля 40 реґіональних видань різної вартости, що їх видали приватні особи, або товариства чи установи.

Варто згадати, що книжки без наукової фірми нерадо приймають до американських бібліотек, або тримають їх дуже коротко, тому наукова фірма НТШ чи УВАН дуже корисна для видавців книжок.

В Канаді існує Інститут Дослідів Волині, що видав багато наукових книжок, але тільки кілька про Волинь видає „Літопис Волині".

При УВАН існувало Товариство „Східнє Поділля", але зі смертю його основників воно перестало існувати. Намагання створити реґіональні товариства колишніх мешканців східньоукраїнських земель не вдалися із-за малого числа осіб, великого розпорошення та взаємного незнання. Дійсність була така, що українці в Галицькій Україні добре пізнавалися при громадській роботі, чого не бувало в підсовєтській Україні.

З дотеперішнього досвіду випливає, що реґіональні збірники треба видавати при співпраці наших науковців, під фірмою НТШ чи УВАН.

На 21-ій реґіональній конференції будуть підведені підсумки нашого реґіонального руху, що створив поважну документацію українського життя на рідних землях, головно у першій половині XX століття. Це буде дороговказ для наших грядучих поколінь, гідний приклад до наслідування, щоб наші діти і внуки не були „Іванами без роду".

Автор цієї статті мав нагоду переглядати в німецьких селах сільські хроніки, що сягали 1,000 літ взад, містили списки й метрики мешканців, рідних, різні грамоти, привілей володарів, відзначення, що було предметом гордости даної місцевости

Безнастанні війни, татарські набіги знищили наші метрики і хроніки, то тепер наші реґіональні збірники мають почесну ролю дати свідоцтво правди про наших славетних предків.

Літописець

Образотворча виставка мисткині Л. Морозової у Дітройті

У п'ятницю, 18-го листопада ц.р. в Домі Українського Культурного Центру, при 26601 Раєн вул. у Воррені, Миш., о 7-ій годині вечора, відбудеться відкриття виставки творів відомої мисткині імпресіоналістки Людмили Морозової.

Людмила Морозова народилася в Києві. Студіювала в Мистецькому Інституті створеному в 1917 році під назвою Українська Академія Мистецтва, спочатку у проф. М. Козіка, а згодом у проф. Федора Кричевського. Вона належала до групи науковців і мистців, які під час нищення Золотоверхого Михайлівського Собору в Києві намагалися рятувати що було можливе. Проф. М. Макаренко з цієї групи був зліквідований за те, що протестував перед Сталіном проти руйнування Собору.

Людмила Морозова брала участь в археологічних експедиціях на півдні України. Виконала низку праць з нагоди 125-ліття народження Тараса Шевченка. В 1942 році разом з іншими київськими мистцями, переїхала до Львова і брала активну участь в мистецькому житті цього міста.

Кінець війни застав її в Дрездені. Перебувала вона в різних таборах Німеччини а в останньому, в Берхтесґадені, була членом як українських, так і німецьких мистецьких організацій та брала участь у влаштовуваних ними виставках.

В 1951 році мисткиня переїхала жити до Ню Йорку в ЗСА. І тут включилася в українсько-американське культурно-творче середовище. Викладала в клясах портрету і краєвиду в Мистецькій школі Квінсборо, стала членом мистецької Ліґи Лонґ Айленду та Американської Ліґи професійних артистів. Як член Об'єднання Мистців Українців Америки брала участь в щорічно влаштовуваних тим Об'єднанням збірних виставках, як рівнож мала індивідуальні виставки по різних містах ЗСА.

У п'ятницю, 18-го листопада ц.р. буде відкриття першої індивідуальної виставки Людмили Морозової в Дітройті. На відкриття приде мисткиня, глядачі матимуть змогу познайомитися з її творчістю, оглянути понад сто експонатів.

Вступайте в члени УНСоюзу!